De Herauf

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* No. 124.)

Dit blad wordt geregeld des *Vrijdags* aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseeren aan de **REDACTIE**. Abonnementen en Advertentiën aan de **ADMINISTRATIE**; **Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.**
Insendingen, die later dan *Donderdag* 's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 15 September 1907. No. 1550.

Abonnementsprijs: *franco* aan huis, per drie maanden *f* **1.20**, voor België per jaar *f* **5.30** bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar *f* **6** bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers *f* —.**10**. Abonnementen worden aangenomen door het Bureel te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz.
Advertentiën: van **1** tot **6** regels *f* **1.20**, voor elken regel meer *f* —.**20**. Aanvragen en vermelding van liefdegaven *f* —.**12** per regel.

„Toen bad ik tot God van den hemel".

> En de koning zeide tot mij: Wat verzoekt gij nu? Toen bad ik tot God van den hemel.
> En ik zeide tot den koning: Zoo het den koning goeddunkt, en zoo uw knecht voor uw aangezicht aangenaam is: dat gij mij zendt naar Juda, naar de stad der begrafenissen mijner vaderen, dat ik ze bouwe.
> Nehemia 2 : 4 en 5.

Er is sprake van Nehemia.

Nehemia nu bekleedde een der hoogste betrekkingen aan het hof van Arthasastha, eenmaals Koning van Perzië. Hij was, hoewel Jood, en God vreezende, hofdignitaris bij den machtigen vorst, en die vorst wilde, dat al de heeren aan zijn hof, in zijn bijzijn, steeds een glans van vergenoeging op het gelaat en van opgewektheid in heel hun houding zouden dragen; iets wat vooral voor Nehemia gold, die als Schenker den vorst zijn beker moest aandienen bij zijn disch.

Dat altoos zetten van een lachend, opgeruimd, vroolijk gelaat, was Nehemia wel niet altoos van harte gegaan; maar hij had er zich in gevoegd. Hij wist dat men alleen op die voorwaarde zijn hooge, invloedrijke betrekking aan het Hof behouden kon. Zelf getuigt hij dan ook: „*Ik was nog nooit treurig geweest* voor 's Konings aangezicht" (2 : 1).

Maar nu was hem iets gebeurd, wat maakte, dat de droefheid hem overmeesterde. Er was uit het verre Jeruzalem een zijner bekenden, met name Hanani, naar Susan in Perzië overgekomen, en die had hem bericht gebracht van „de groote ellende en vermaadheid" der achtergebleven Joden, en „hoe Jeruzalem's muren verscheurd en haar poorten verbrand waren."

Dit smartelijk bericht had Nehemia geweldig aangegrepen, zooals alleen een Oosterling door weedom des harten overmand en overmeesterd kan worden. Hij vastte dagen lang en deed niet anders dan smeeken en weenen. En zie, hierdoor nog geheel ontdaan, wordt Nehemia naar het paleis ontboden, om terstond dienst bij den Koning te doen.

Zoo ging hij in, en zoodra de Koning aan zijn disch aanzat, zoo verhaalt hij zelf, nam ik den wijn, d. w. z. den koninklijken beker met het schenkblad op, en bood dien den Koning aan. Toen sloeg de Koning zijn blik op Nehemia, en zag aan zijn bleek, vervallen gelaat, dat er iets was. Krank, dat wist hij, was Nehemia niet geweest, want dat zou hem bericht zijn. Er moest dus iets anders achter schuilen. In strijd met de hofetiquette, dorst Nehemia met een triestig gelaat voor zijn majesteit verschijnen. Dit prikkelde den Koning. Een storm van toorn stak op. En op hoogen toon verweet hij 't zijn Schenkmeester: „Waarom verschijnt ge met een triestig gelaat voor mijn aangezicht? Krank zijt ge niet geweest. Dit is niets dan treurigheid des harten".

Nehemia beefde bij het losbarsten van den Vorstelijken toorn over heel zijn wezen. Zelf zegt hij ervan: „*Toen vreesde ik ganschelijk zeer*". Hij voelde dat zijn hooge positie, misschien zijn leven, aan een zijden draad hing. Naar recht of reden vroeg zulk een machtig potentaat niet. Het hing alles van de gunst van het oogenblik af. En Nehemia's hart was vol om voor Jerusalem bij zijn Koning te pleiten.

Het hooge woord moest er dan ook uit. Hij beleed dat hij zoo zielsbedroefd om de stad zijner vaderen was. Hij kon niet vroolijk zien, nu Jerusalem woest lag. En hortaf antwoordde de Vorst: Wat wilt ge dan?

Natuurlijk heeft Nehemia daarop *onmiddellijk*, op staanden voet, zonder één oogenblik verwijls geantwoord en dit antwoord, dat, God zij lof, in goede aarde viel, staat er dan ook bij.

Maar tusschen die overrompelende vraag van den Koning en het onmiddellijk daarop door Nehemia gegeven antwoord staat iets in.

Dit namelijk: *Toen bad ik tot God van den hemel*. En dit nu was het eigenlijke schietgebed.

Een schietgebed natuurlijk, niet in woorden uitgesproken, en zonder de oogen te sluiten of de handen te vouwen. Een gebed, dat als een lichtstraal door zijn hart schoot. Een bede in de gedachte, waarvan alleen Nehemia, waarvan de Koning niets merkten, maar een bede die God verstond. Een smeeking uit zielsnood, dat God hem 't juiste antwoord op de lippen mocht leggen, en het hart van dien machtigen Koning mocht overbuigen.

Zoo bad Nehemia zijn zielsinnig schietgebed, en God heeft 't verhoord. Zijn antwoord was meesterlijk, en de Koning Arthasatha heeft hem zijn bede gegund.

In het „lang verhaal van woorden" zit de kracht van het bidden niet. Een gebed *zonder woorden*, mits diep en met zielsdrang uit het hart opgekomen, is voor Gods heilig oor welsprekender dan een breed gebed dat alles uitzegt.

Niet om 't gebed in woorden te niet te doen. Ook aan het uitgieten onzer ziel in klaag- en smeektaal kan behoefte bestaan. Het loven en verheerlijken van Gods Naam vraagt om woorden, waarin we Zijn Majesteit uitspreken. En ook het belijden van onze zonden roept om woorden, waarin we onze zonden vertolken. Saam bidden, voorbidden, is zonder woorden zelfs ondenkbaar. Ook het Onze Vader is wel kort, zeer kort, maar 't vloeit toch in heilige taal uit.

Maar het schietgebed legt den keursteen aan: Geen woorden, maar drijvende zielsdrang. Innerlijk bewogen zijn in de golven van ons gemoedsleven, en die golven opstuwend naar God omhoog, om hulpe, om genade, niet in te roepen, maar als ware 't in te zuigen. Zooals zich reeds onder menschen in een roerenden, aangrijpenden blik, zonder dat er een woord over de lippen komt, zoo onnoemlijk veel kan uitspreken, zoo is dit opslaan in het schietgebed van het zielsoog, niet eens van het lichamelijk oog, naar God in zijn genade en almachtigheid, een macht, die de genade, als we 't zoo eerbiedigelijk zeggen mogen, naar ons toetrekt.

En dat is en moet de keursteen van alle waarachtig bidden blijven. Woorden ook, het zij zoo, maar dan die woorden altoos in het hart en niet op de lippen geboren. Die woorden uitstralend naar omhoog, maar altoos met de vonk en gloed van de ziel er achter, waaruit de straal opschiet. Woorden die iets overdragen, die iets overbrengen, die diep in het hart gisten en eruit opwellen. En omgekeerd, woorden niet om in de lucht te vervloeien, maar om als de wolken van het reukoffer omhoog te stijgen. Woorden die voor God bestemd zijn. Die tot Zijn heilig oor doordringen, en die niet rusten, eer ze het Vaderhart van God hebben bereikt.

Uit *uw* hart tot in *Gods* hart, dat is de loop dien elk gebed voleinden moet. Dat zijn de twee polen, waartusschen alle waarachtige smeeking zich voortbeweegt. En al wat bidden heeten wil, maar tusschen die twee hangen blijft, zonder van pool tot pool door te schieten, heeft zijn loon weg.

Vandaar dat het schietgebed u niet alleen den keursteen voor uw smeeking geeft, maar ook den keursteen, waaraan ge de innerlijke gesteldheid kunt toetsen van uw gemoedsleven.

Als het goed met u is, vonkt het gedurig uit uw hart naar Boven.

Niet enkel in hangen, boozen nood, als ge geen redding of uitkomst meer ziet, maar bij alles en in alles, zoo dikwijls ge ontwaart, dat ge verhooging van zielskracht en levensmoed, van denkkracht en wilskracht van noode hebt, om op den rechten weg te blijven, trouw aan uw God in uw levenstaak te staan, en weer telkens hier en bij het hoofd uit de golven omhoog te verheffen.

Zooals ge lucht indrinkt, om te kunnen ademhalen, zoo moet ge elk oogenblik genade indrinken, door de ziel naar God op te buigen. Niet als ge tot uw morgengebed en avondgebed komt, als ware het, terugkeeren tot uw God dien ge uit uw zielsbesef verloren hadt en kwijt waart geraakt, maar al den dag door, bij alles en in alles, steeds opzien naar Boven, het van Boven wachten, en het van Boven ontvangen. Dat is 't wat sterk maakt, den moed in het hart houdt, doorzetten en voleinden doet, en altoos blijde in den Heere uwen God doet zijn.

En dit niet bloot mystiek, in de gewaarwording van het gevoel, neen, maar telkens in de gedachten opgenomen en saamgeperst. Ook het schietgebed is een bidden in het bewustzijn. Een gedurig God zich voor oogen stellen.

En dan natuurlijk zijn er ook in het schietgebed trappen van klaarheid, graden van innigheid, is er maatverschil van doordringende kracht.

Dat hangt aan het klimmen van den nood, aan de spanning van wat ons overkomt, aan den ernst van het geval waarvoor we staan.

Klimt de nood op het hoogst, dan wringt heel de ziel zich in heilige spanning, dan bidt, dan smeekt ze, dan grijpt ze God aan, en laat niet los, tot Zijn hulpe nederdaalt.

Niet eerst op alles zinnen om te ontkomen, om eerst als het alles donker blijft, en er geen enkele ster verschiet, dan in 't eind zijn God aan te roepen.

Neen, onmiddellijk, op staanden voet, de ziel naar heur God in beweging brengen, niet enkel om uitredding, maar ook om denkkracht, om levensmoed, om wilskracht om 't rechte pad te kiezen en, tegen alles in, op dat rechte pad over te gaan.

In het schietgebed zelf ligt 't mysterie van 't *weten*, het *willen* en het *kunnen* van wat ons te doen staat.

Uit de Pers.

Over „Huisbezoek en Arbeid" schrijft de *Friesche Kerkbode* als volgt:

Nu de tijd van het huisbezoek weer daar is, zal ook weer openbaar worden de telkens wederkeerende moeielijkheid om het geheele huisgezin bij elkander te krijgen. Veel meer dan vroeger is dat in onzen tijd een bezwaar.

In de steden komt het niet zelden voor, dat alléén des nachts alle leden des gezins onder het éene zelfde dak zijn. 's Morgens vroeg gaat de eene naar zijn werk, om er 's avonds eerst weer in te komen; na het ontbijt gaat de ander naar zijn kantoor, en de kleinen naar school; de lesuren der verschillende leerlingen loopen vaak zoo ongelijk, dat het niet mogelijk is, de kinderen allen tegelijk aan tafel te hebben. Hoewel op den Rustdag de arbeid en de school stil staan, heeft het huiselijke leven nog geen rust. Tweemaal naar de kerk is goede oude zede; daar komt nu nog bij de eene of ander vergadering en de Zondagsschool; door dat alles wordt zelfs op den Rustdag het huisgezin soms alleen bij het middagmaal samen gezien.

Ware nu die drukte, dat bezige, dat gejaagde beperkt tot de stad! Maar op het platteland, zelfs in zoogenaamde boerenstreken breekt dezelfde gedwongen uithuisigheid door. Het moet al bijzonder slecht weer zijn, waarin niemand verkeeren kan; anders vindt gij de onderscheiden leden des gezins niet bij elkander.

Deze moeielijkheid maakt het *huisbezoek* voor een goed deel zoo onvruchtbaar. Het huisbezoek heeft immers het *huisgezin* tot voorwerp. Het bedoelt niet te zijn een bezoek der enkele geloovigen persoonlijk in hunne huizen, maar een bezoek aan de huisgezinnen. Wie de geloovigen persoonlijk wil spreken, moet ze onder vier oogen spreken, wil hij over het meer intieme gemoedsleven handelen. Het huisbezoek zoekt en onderzoekt, sterkt en troost het familieleven, het huisgezin. In het huisbezoek wordt onderzocht naar de vervulling van de roeping der ouders jegens hunne kinderen, en der kinderen jegens hunne ouders, der heeren en vrouwen jegens hunne dienstbaren, en der dienstbaren jegens hunne meerderen; der kinderen onderling en der ondergeschikten onder elkander. In het huisbezoek wordt gelet op de verhouding van het gezin tot de bediening des Woords en der Sacramenten. Dat alles geeft stof genoeg tot het wisselen van gedachten, tot bestieren en troosten, of ook tot vermanen en bestraffen.

Maar zal dat werk doeltreffend gedaan worden, dan is een eerste vereischte dat het gezin samen zij. Wel kunnen de Opzieners allerlei inlichtingen krijgen van den vader, als deze ten minste thuis is, en de Moeder; maar de personen, die vermaand of vertroost moeten worden, ontbreken.

Wat daarvan te doen?

Wij hebben nu niet het oog op die gezinnen, waarvan onderscheiden leden, door onverschilligheid of vijandschap gedreven, zich opzettelijk bij het huisbezoek ver van huis houden. Tegen deze lichtzinnigheid moeten de hoofden der gezinnen in Gods Naam optreden. Wij denken hier aan die huisgezinnen, die door de macht van den arbeid aan het huiselijk leven onttrokken worden. Gaarne souden zij een paar uur geven, om bij het huisbezoek tegenwoordig te zijn, maar zij hebben eenvoudig geen tijd.

Over deze verontschuldiging moet niet te licht gedacht worden. Het is met den arbeid niet als vóór 50 jaar, en nog minder als vóór 100 jaar. Toen kon men den arbeid een poos laten staan. Toen vormde zich het spreekwoord: het werk loopt niet weg. Maar dat spreekwoord geldt niet meer. De aard van het werk is zoo, dat de mensch zelf er al minder over te zeggen heeft. De mensch wordt knecht van stoom en electriciteit; het huisgezin wordt onderworpen aan het leven der maatschappij.

Het huisbezoek is dan ook in de steden zoo goed als niets meer. Het is op zijn schoonst een bezoek der enkele geloovigen aan hunne huizen; en waar dat geschiedt, draagt het gewoonlijk lieflijke vrucht. Maar wij zouden wel eens willen weten, hoeveel *gezinnen* jaarlijks door de Opzieners worden gezien in hunne woningen.

Het huisbezoek wordt op het platteland al meer en meer door dezelfde bezwaren gedrukt. Het moet ongunstig weer zijn, of avond (en dan nog niet te vroeg in den avond), wil het huisbezoek waarlijk passend zijn. Doch als het ongunstige weder en de avonduren de aangewezen tijden moeten worden voor dat ambtelijk bezoek, zal ieder verstaan, wat er van terecht moet komen.

De gezinnen dwingen, om zich te voegen naar de oude manier van huisbezoek? Ons dunkt dat dit niet aangaat. Den stroom kan men niet keeren. De Kerk zal moeten volgen den loop van het natuurlijk leven. Zoo dikwijls zij anders deed, verloor zij haar invloed. En ook is het natuurlijke eerst, daarna het geestelijke. De Kerk zal, nu de openbaring van het huisgezin minder wordt, zeker zooveel mogelijk die huiselijke afbrokkeling tegengaan, maar waar geen huis meer is, ook geen huis meer zoeken.

De Kerk moet haar bezoeken wijzigen. Het heele jaar door bezoekt de Opziener en ook de Dienaar des Woords, zoo dit mogelijk is. Kan hij de gezinnen niet meer ongeschonden vinden, dan neme hij ten minste de gezinshoofden, en vinde de aparte leden des gezins ten tijde en ter plaatse, als zij te vinden zijn.

Om practische redenen is vroeger het huisbezoek in het najaar gesteld. De practische redenen gaan langzamerhand vervallen. De Kerk zij er op bedacht, dat zij niet achteraan komt.

Als het huisbezoek van 1907 achter den rug is en van de honderd gezinnen, die gij gezocht hebt, hebt gij er maar vijfentwintig bijeen gevonden, dan moogt gij niet seggen: dat werk is ook weer gedaan.

Het zal in alle Kerken moeten worden: geregeld het heele jaar bezoeken, kan het niet met z'n tweeën, dan maar alleen. Van die bezoeken worde gerapporteerd op den Kerkeraad, die aanleiding genoeg zal krijgen, om de huisgezinnen, waar mogelijk, in hun geheel nog te bezoeken.

Officieele Berichten.

Algemeene Vergadering van de Nationale Vereeniging tot overneming van het Geref. Gymnasium te Kampen.

Deze Algemeene Vergadering zal D.V. worden gehouden Donderdag 26 September, te Utrecht, in „Irene", Keistraat.

Agendum.

1. Opening der vergadering.
2. Voor en na: teekenen van de presentielijsten van afgevaardigden en van leden.
3. Lezen en vaststellen van de notulen der vorige Algem. Vergadering, door den secretaris.
4. Mededeelingen van het getal leden en contributiën, door den penningmeester.
5. Voorstel, met toelichting, van het bestuur: overneming van het Gymnasium, zóó dat het van stonde aan en finaal in handen en voor rekening van de Vereeniging komt, met verbintenis van de Gereformeerde Kerken tot een subsidie in zes jaarlijksche termijnen, in overeenstemming met de bespreking desaangaande in vorige vergadering der Nationale Vereeniging.
6. Verkiezing van een definitief Bestuur van minstens negen leden der Vereeniging, volgens art. 4 en art. 10*h*, der statuten.
7. Voorstellen: *a*. De afdeeling Apeldoorn verzoekt het hoofdbestuur, wanneer het eenige ingrijpende voorstellen heeft, deze aan de afdeelingen zoo volledig mogelijk ter overweging mede te deelen. *b*. De Algemeene Vergadering besluite, dat het hoofdbestuur aan de afdeelingen de reiskosten (3de klasse spoor) der afgevaardigden benevens de noodzakelijke onkosten als zaalhuur, drukwerk, enz. vergoede.
8. Rondvraag.
9. Sluiting.

Deze gewichtige vergadering zij in de voorbede der broeders en zusters aanbevolen.

Namens het voorl. Bestuur der N. V. voorn.:

L. Linneboom, *voorz.*
J. Kok, *secr.*

Kampen/Bedum 11 Sept.

Enumatil, 8 Sept. Hedennamiddag nam onze geachte leeraar, Ds. B. J. Lambers, na een gezegenden arbeid van ruim zes jaren, zegenend afscheid van deze gemeente met de woorden uit Math. 28 : 20. Een overgroote schare vulde ons pas vergroote kerkgebouw en woonde de plechtigheid bij, en duidelijk werd gevoeld welke banden van liefde en vriendschap in dien tijd waren gelegd.

Onderling S. Sikkema, als tolk van Kerkeraad en gemeente, sprak een hartelijk woord tot den scheidenden leeraar en verzocht te zingen Ps. 122:3.

Toen sprak onze consulent Ds. Gerber namens de Zusterkerk van Oldekerk en als vriend een hoopend en hartelijk woord tot den scheidenden leeraar, dat weerklank vond in veler harten, en liet zingen Ps. 121 : 4.

Ds. Venema, Herv. predikant van de gemeente Lettelbert en Enumatil, sprak een vriendelijk en waardeerend woord.

Zij de Heere den vertrekkenden leeraar goed en nabij met Zijn gunst en genade, en stelle Hij hem tot een rijken zegen voor de gemeente van Averaest, en vervulle Hij hier de ledige plaats op Zijn tijd en in Zijn gunst.

Namens den Kerkeraad:

L. Gremmius, *scriba*.

P.S. Het adres van den Kerkeraad is tijdens de vacature J. J. Vink te Enumatil.

Kort verslag van de vergadering der Gereformeerde kerken in de classis Schiedam, gehouden te Vlaardingen 27 Augustus 1907.

1. De vergadering werd na het zingen van psalm 90 : 6 en het lezen van dien psalm, met gebed geopend door den praeses van den kerkeraad der roepende kerk, Ds. Vook, die daarna een ernstig woord sprak met het oog op het overijden van de dienaren des Woords: Ds. Ruijssenaers te Poerbolingo en Ds. Loois te Pernis.
2. De kerken der classis zijn alle wettig vertegenwoordigd.
3. Het moderamen bestaat uit: Ds. Drost praeses, Ds. Berends assessor, Dr. Greydanus scriba en Ds. Van Haeringen adj. scriba.
4. De candidaat F. J. v. d. Ende werd peremptoir geëxamineerd en met algemeene stemmen toegelaten tot den dienst des Woords en der sacramenten.
5. Hierna leest de scriba de notulen der vorige vergadering, die onveranderd werden goedgekeurd en ondertekend.
6. Er zal gelet worden op de acta, door Rotterdam nog te zenden, opdat ze niet al te lang toeven. In plaats van Schiedam wordt Vlaardingen B als archief bewarende kerk aangewezen.
7. Ds. Berends brengt namens deputaten rapport uit van de particuliere Synode van Zuid-Holland (ten zuiden), gehouden te Dordrecht 2 Juli 1907. Ds. Berends werd als secundusdeputaat voor art. 11—13 aangewezen.
8. Ds. Goslinga brengt rapport uit van de kerkvisitatie gehouden te Hoek van Holland, Maasland, Maassluis A en B, Rooseburg en Overschie, welk rapport met blijdschap werd aangehoord; Ds. Berends rapporteert eveneens aangaande de visitatie gehouden te Vlaardingen A en B, Poortugaal, Hoogvliet, Pernis en Schiedam. Over 't geheel stemmen beide rapporten tot dankbaarheid.
9. Ds. Goslinga wordt in de plaats van Ds. Loois benoemd tot deputaat, om te onderzoeken naar de draagkracht der kerken, ten einde de percentagelijst zoo billijk mogelijk te maken.
10. Een opmerking betreffende de ineensmelting van Vlaardingen A en B, wordt tot nadere behandeling aangehouden.
11. Het voorstel-Pernis, om een classicale kas op te richten in zake art. 13 D. K. vindt geen steun.
12. Tot consulent voor Pernis wordt Ds. Goslinga aangewezen, en voor Hoogvliet Ds. Drost.
13. Volgens classicale regeling zullen de predikanten der classis voorloopig drie maanden lang den predikdienst te Pernis vervullen, en wel: 1 Sept. Ds. Goslinga, 15 Sept. Ds. Berends, 6 Oct. Ds. Drost, 13 Oct. Ds. Goris, 27 Oct. Dr. Greydanus, 10 Nov. Ds. v. Haeringen en 24 Nov. Ds. Jonkers.
14. Het voorstel-Douma-v. d. Brink komt in behandeling; maar spoedig blijkt, dat de zaak nog niet genoegzaam door de kerkeraden is overwogen, zoodat dit punt tot de volgende vergadering wordt uitgesteld, om dan terstond aan de orde te komen.
15. Bij de rondvraag naar art. 41 D. K. worden geen bijzonderheden in het midden gebracht, dan alleen eenige bezwaren van te hooge lasten, die in de volgende vergadering nader behandeld zullen worden. Zoo ook een vraag van Vlaardingen.
16. Twee kerken vragen advies om met een gecensureerd lid voort te gaan tot de tweede trap; dit wordt toegestaan.
17. De vacatuurbeurten worden als volgt geregeld:

In Sept. Ds. v. Haeringen, in Oct. Ds. Jonkers en Ds. Koster, in Nov. Ds. Meijnen en Ds. Sieders.

18. Roepende kerk voor de volgende vergadering is Maassluis B. Plaats van samenkomst het gebouw „Liefde en Vrede."
19. In de plaats van Ds. Loois wordt tot deputaat voor de kas „ex bonis publicis" aangewezen: Ds. Jonkers pr., Ds. Sieders sec.

Na lezing van de korte notulen werd de vergadering met dankzegging gesloten door Ds. Goslinga.

Uit naam der classis,
J. van Haeringen Kz. *adj. scriba.*

Buitenland.

Duitschland. De Godsdienstige beweging in Hessen-Kassel.

II.

In Grosallmerode hebben velen zich geërgerd aan het feit, dat de predikanten en het Consistorium zich niet tegen de beweging door Dallmeijer in het leven geroepen, gesteld hebben. Het gevolg was, dat een groot aantal burgers en daaronder de aanzienlijkste hun lidmaatschap van de landskerk hebben opgezegd, bij wijze van protest tegen het optreden der predikanten en het toelaten van het kerkbestuur. Dit is zeker betreurenswaardig. Als men meent dat het met de kerk waartoe men behoort, niet goed gaat, dan heeft die kerk juist de toewijding dier leden noodig, die zien dat zij op verkeerde paden wandelt. En al verklaren nu de uitgetredenen, dat hun daad niet geschiedde uit vijandschap tegen de kerk, toch is deze een bewijs dat men de ware liefde tot de kerk des Heeren niet in beoefening wist te brengen. Men mag toch alleen zijn kerk verlaten als alle pogingen om tot reformatie te geraken, mislukten, en deze tot een synagoge des satans is geworden. Nu is de stap van vele aanzienlijken in Grosalmerode niet anders dan een poging om het Consistorium te noodzaken om op te treden.

In Grosalmerode staat de beweging onder leiding van den predikant der landskerk Holzappel. Ook in Rohrda wordt de beweging door den daar dienstdoenden predikant der landskerk Junghans geleid, die in zijn kerk bedestonden hield die tot na middernacht duurden. Nadat een bezwaarschrift door den burgemeester bij den landraad was ingediend, mag voortaan de kerk alleen voor gewone Godsdienstoefeningen gebruikt worden. Jammer dat men deze beweging door dergelijke maatregelen zoekt te smoren. Ach, dat men ook in Duitschland beseffe wat het Schriftwoord beteekent: „niet door kracht, niet door geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden", dan zou men er van afzien een beweging op geestelijk gebied te willen onderdrukken door politie-maatregelen.

Ook in het naburige Waldeck is de beweging overgeslagen; te Wildungen kwam het daarbij tot straatschandalen.

Het hoofdorgaan der Duitsche „Gemeinschaften", de „Philadelphia", onder redactie van rector Dietrich, heeft in een uitvoerig artikel ook over de opwekking en het spreken in tongen gehandeld. De redacteur bracht daarbij o. a. het volgende in het midden.

Opwekkingen zijn voor het instandhouden en den wasdom der gemeente van Jezus Christus noodig. Waar in geen langen tijd opwekkingen voorkomen, kan alles langzamerhand verlammen, kunnen Christelijke gemeenschappen uitsterven. Echte opwekkingen door Gods Geest te voor-

schijn geroepen, zijn bijzondere bewijzen van Gods genade, uit haar spruit een jong zaad. Zij hebben echter de zorgvuldige leiding van ervaren Christenen noodig, wanneer de jonge planten vruchtbare boomen willen worden. Wij moeten daarom om zulke opwekkingen bidden.

Het komt echter den redacteur voor, dat van de opwekkingen de laatste jaren door de broeders en zusters te veel bewegerig, te veel ophef in het openbaar is gemaakt. Dat is altijd gevaarlijk. Er sluipt dan zoo licht vleeschelijk bewonderen en verheerlijken in, hetgeen leidt tot overspannen verwachtingen, tot zucht om na te doen, tot verheerlijking van menschelijke werktuigen. Men heeft in de laatste jaren nu en dan stemmen gehoord als deze: „zulk eene opwekking *moeten* ook wij hebben." Men had alsof men God dwingen kon, alsof het slechts aan ons doen, aan onze energie lag om zulk een opwekking te krijgen. Daarbij ziet men over het hoofd, dat God ook ten opzichte van het verleenen van zijn bijzondere genade volkomen souverein is en zich niet laat voorschrijven wanneer en waar Hij zich op een bijzondere manier zal openbaren. Het menschelijke hart is in zijn diepste diepte zelfzuchtig. Ook bij de verwachting en het genot van tijden van bijzonderen zegen kan een fijne zelfzucht alles bevlekken. Is dit het geval, dan is de slang reeds in het paradijs, Satan die een meester is in alle list, zal dan ingang vinden en alles zoeken te verderven.

Het is gevaarlijk, aan bijzondere ervaringen van genade te veel gerucht te geven. Men wijst dan den vijand den weg om in de kudde te sluipen. Ook in opwekkingstijden moeten wij niet vergeten, dat wij met de macht der duisternis strijd voeren. Wanneer wij te veel roepen van behaalde overwinningen, dan prikkelen wij den vijand tot des te listiger aanvallen. Het is daarom beter als men handelt naar Ps. 65 : 2 „De lofzang is in stilheid tot u, God in Zion." Hoe dikwijls heeft Jezus gedurende zijn leven op aarde hen, die Hij genadig genezen had; vermaand: „Zie toe, dat gij het niemand zegt!" Ik weet wel dat er ook tijden zijn, waarin het woord geldt: „In de tenten der rechtvaardigen is eene stem des gejuichs en des heils, de rechterhand des Heeren doet krachtige daden." Maar een opwekking is nog niet de volle overwinning, maar eerst een aanvang daarvan.

Vooral steekt er gevaar in, wanneer men aan de daarbij zich voordoende uiterlijke dingen een bijzondere waarde toekent en deze voor vruchten des Geestes aanziet, ofschoon zij slechts bijkomende verschijnselen zijn, die niet zelden hunne oorzaak in menschelijke zwakheid hebben. Zulke bijkomende verschijnselen zijn sterke drang tot gebed, spreken en zingen, lichamelijke schuddingen, plotseling op den grond vallen, luid weenen, sterke drang tot belijdenis van zonde, verhoogd gevoel van zonde en zaligheid. Dit alles kan veroorzaakt worden door een sterke overstrooming van den geest, maar het zijn nog geen *vruchten* des Geestes. Niet alle Geesteswerking is Geestesvrucht. De werking kan hare oorzaak hebben in de menschelijke natuur. Als men zekere stoffen, als kalk, zuren, in water brengt, begint het water te bruisen. Die beweging wordt niet alleen veroorzaakt door die stoffen, maar ook door het water. Zoo gaat het ook bij machtige gemoedsbewegingen. De lichamelijke en psychische natuur van den mensch wordt ten diepste bewogen, zoodat het lichaam dikwerf in gevaar komt. Wie zulke lichamelijke en psychische verschijnselen reeds voor vruchten des Geestes zou willen verklaren, komt tot de grootste dwalingen. Deze uitwendige verschijnselen moeten weldra ophouden en ruimte maken voor eene rustige werking van den Geest, anders bezwijkt de mensch lichamelijk en psy sisch, of hij valt geheel in de macht van den booze. Wij hebben voorbeelden van menschen die een tijd lang in hoogen graad opgewekt (erregt) waren, en wier zenuwleven voor goed verwoest werd. Ook Evan Roberts, de ziel van de beweging in Wales, werd zwaar ziek, zoodat hij een tijd lang geheel onbekwaam tot den arbeid was. Wij kunnen zulke heftige bewegingen niet verhinderen, maar moeten ze niet in het leven willen roepen; wanneer zij zich vertoonen, mogen wij daaraan geen bijzonder gewicht hechten, maar liever wenschen, dat op de opwekking de tijd van den stillen wasdom volgt. De stilheid is de normale toestand van den Christen. In Thessalonica was veel opwinding, toen daar de groote opwekking ontstond. Sommigen konden van louter geestelijkheid niet meer arbeiden. Wat schreef Paulus toen na eenige dagen of weken? „Wij vermanen u... dat gij u benaarstigt stil te zijn en uwe eigene dingen te doen, en te werken met uwe eigene handen." En zij die niet meer werken wilden, zouden ook niet meer eten. Hierdoor werden zij in een koud bad gedaan, maar het was noodig. In het grootste gevaar bevinden zij zich, die van het te voorschijn roepen en gaande houden van hooggaande bewegingen een beroep maken. Zij lijden bijna altijd aan gebrek aan inwendig geestelijk leven en aan kennelijke dwalingen, en worden dwaallichten. Elke geestelijke beweging is ongoddelijk, wanneer zij niet bij de zielen werkelijk vruchten des Geestes afwerpt. Zulke vruchten zijn liefde, blijdschap, vrede (ook met de menschen), geduld, vriendelijkheid, geloof, zachtmoedigheid, kuischheid (Col. 5 : 22), vooral ootmoed. Zulke vruchten rijpen slechts in stilheid."

Dit zijn zeker gezonde woorden.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

DE KLEINKINDEREN.

VI.

TWEERLEI GASTEN.

De vrouw ging naar de keuken, om iets van daar te halen voor de geheel onverwachte gasten, die na een tocht van anderhalf uur wel behoefte hadden aan rust en verkwikking.

Ondertusschen beraadslaagden de twee grootvaders met elkander. Er moest volgens hun plan dadelijk gehandeld, eer de meisjes wegge voerd en in een klooster gebracht konden worden. De meisjes, hun lieve kleinkinderen, al hun genoegen en hoop in den avond des levens! Zij wisten wel, die oude mannen, dat de vijanden niets ontzagen, en nog even bitter en meedoogenloos waren, als zestig jaar geleden. „Zij hadden," zegt de geschiedschrijver, „zoo veel vaders en moeders van wanhoop in de eenzaamheid zien sterven, terwijl hun geliefde kinderen werden grootgebracht in de kloosters, waar men hun leerde diegenen te verwenschen, die God hun gebood te eeren."

Weldra keerde hun vrouw terug met spijs en drank. Zij gebruikten er een weinig van, en toen zei de vader tot zijn dochter:

„Marie, nu moet ge de meisjes, die zeker al lang slapen, gaan wekken en aankleeden. Stop ze er goed in, want het is nacht en daarbuiten kil. Hoe minder ze te herkennen zijn, hoe beter. We zullen straks aan de schuurdeur wachten, en moeten alles zoo stil mogelijk doen."

De moeder begreep dat ze haar kindertjes zou moeten missen en barstte in tranen uit.

„Lieve Marie," sprak haar schoonvader, „sterk u nu in den Heere, gelijk Benoit dat zoo vaak deed. 't Is hard voor u van de lieve kinderen te moeten scheiden, maar bedenk 't is het eenig middel om te maken, dat gij ze later wedervindt. Ze zullen, zoo God wil, onder vrienden veilig zijn, en bewaard blijven voor afval van hun geloof. Bid den Heere God om kracht, en laat de meisjes niet merken, dat gij droevig zijt. We moeten ons best doen, voor hen moedig en vroolijk te zien; we hebben nog een langen tocht, en als zij begrepen, dat er gevaar is, kon alles mislukken."

De vrouw deed als haar gezegd was, en vroeg ook, gelijk haar was verrocht, niet meer. Zij wekte de meisjes, die in 't eerst volstrekt niet begrepen wat moe wilde, en waarom die ook niet was gaan slapen.

Maar moeder vertelde hun, dat de grootvaders onverwachts waren gekomen om hen af te halen, en een poosje bij hen in Luneray te laten blijven. De kinderen klapten in de handen van genoegen. Want ze hielden veel van de grootvaders, en hadden meermalen bij hen te Luneray prettige dagen doorgebracht. Doch sinds den dood van hun vader, nu een half jaar geleden, waren ze er niet geweest.

„Maar moe," zei Marie, de oudste, „het licht brandt nog! Is het dan nog donker buiten?"

„Ja lieve kind, maar straks wordt het licht."

„En wacht grootvader zoo lang."

„Neen, dat kan dezen keer niet. Jelui gaat nu mee, en grootvader zal je wel vasthouden; hij weet goed den weg."

„En blijven we lang bij grootvader?"

„Dat weten we nog niet, maar kom; grootvader wacht al."

De moeder kuste de kinderen, die al voortpraatten, terwijl zij moeite had haar smart en haar tranen te verbergen. Doch zij ontving de kracht om zich kloek te houden, zoodat de meisjes niets merkten. Zij drukte hun op 't hart lief en gezeggelijk te zijn, en gaf elk kind een grooten appel en een stuk koek mee.

In de schuur brandde een flauw lichtje. Maar toch herkenden de kinderen dadelijk hun grootvaders, en sprongen op hen toe onder allerlei blijde uitroepen.

„Niet zoo druk," zei moeder, „anders maken we Bertrand en zijn vrouw wakker, die zeker nog slapen. Jelui moeten heel zacht loopen en niet 't land over gaan."

Ze kuste de kinderen nog eens, en na een kort afscheid, namen de vier reizigers in den nacht en zoo stil mogelijk voorttredend, hun weg door een klein weiland, waarachter het bosch lag. De moeder zag hen nog even na. Maar weldra waren allen in de duisternis verdwenen. De hond had gelukkig maar even aangeslagen.

Zij sloot de deur, ging naar het eenzaam, doodstil huisvertrek, waar zij in bittere tranen uitbarstte, terwijl zij haar knieën boog voor den Heere, Hem smeekende om bewaring voor de ouden en de jongen, gelijk om moed en kracht voor zich zelf. Toen ging zij ter rust, maar het duurde lang eer zij den slaap kon vatten. Waar heen gingen haar kinderen? Hoe zou men hen verbergen? Zou ze hen nu en dan nog eens zien. Op deze vragen wist zij geen antwoord, en zij had het, gelijk we zagen, ook niet kunnen vernemen. 't Zou straks blijken hoe goed dat was.

* * *

't Liep tegen tien uur den volgenden morgen, toen de vrouw van Bertrand met een ontsteld gelaat de huiskamer kwam binnenloopen, om haar meesteres te vertellen, dat er soldaten op de boerderij waren gekomen, en dat de overste verlangde de vrouw des huizes te spreken.

De boerin verschrok hevig. Wat moest zij doen? Doch er was geen tijd van beraad. Wam nog eer vrouw Bertrand de kamer weer verlaten had, ging de deur open, en stapte ongevraagd een man binnen, die de kleeding droeg van een officier der ruiterij.

Hij trad op de boerin toe, en vroeg met barsche stem:

„Zijt gij de weduwe van Benoît, die kort geleden gestorven is, en twee kinderen naliet?"

„Ja," antwoordde de vrouw bevend.

„En gij behoort tot de zoogenaamde Gereformeerden?"

„Ja."

„Welnu, ik heb u een bevel te brengen in naam des koninga. Ik ben met mijn ruiters gekomen om uw twee kinderen op te eischen. De koning wil niet, dat de kinderen van zijn onderdanen langer in het geloof der ketters zullen worden grootgebracht, want dan woekert het kwaad altijd voort. Geef nu de meisjes mee. Er zal voor hun opvoeding worden gezorgd, en zij zullen weder gebracht worden tot het katholiek geloof, waarvan gij zijt afgevallen."

De vrouw bleef zitten, zonder iets te antwoorden. De officier werd ongeduldig en vervolgde:

„Doe nu wat ik u in naam van Zijn Majesteit zeg, en geef mij de kinderen over. Tegenstand baat u toch niet. Ik heb twaalf ruiters bij mij en alle verzet zou de zaak maar erger maken. Ik zou dan verplicht zijn u gevangen te nemen, en dan komen de gevolgen voor uw rekening. Weet dat wel!"

HOOGERBIRK.

Gereformeerde Gezindheid

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Schoondijke, Dr. F. W. Grosheide, prop. te Amsterdam. — Zonnemaire, C. Dekker, te Ooltgensplaat.

AANGENOMEN: Nieuwveen, J. de Vries, cand. te Warfum. — Schoonhoven (A), A. Andree, te Spijk (A). — Werkendam (A), T. Rispens, te Oenkerk.

BEDANKT: Paesens c.a., Dr. F. W. Grosheide, cand. te Amsterdam. — Waardhuizen, G. H. Dijkstra, te Gees. — Heemse (A), J. Tonckens, te Langeslag.

Nederlandsch Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Marum (Gr.) R. Buiter, te Winsum (Gr.). — Tiel, C. Hoekstra, te Paramaribo (met verlof h. t. l.). — Oosterblerum, W. Pothoven, te Oude- en Nieuwe Wetering. — Haastrecht, J. W. Poort, te De Rijp. — Petten, J. Tinholt, te St Maarten c.a. — St. Maartensbrug A. J. A Scholte, te Heer Hugowaard. — Loppersum, W. Scholte, te Eeningenburg (N.-H.). — Wilhelminadorp, W. Th. Boissevain, prop. te Amsterdam.

AANGENOMEN: Tiel, C. Hoekstra, pred. te Paramaribo (met verlof h. t. l.) — 's-Gravenmoer, C. J. H. v. Leeuwen, cand. te Velp. — Finkum en Hijum, M. Th. Laurman, te Nes op Ameland. — — Oosterend, Dr. H Schokking, te Vlaardingen. — Midwolda, R. Schouten, te Vroomshoop. — Mijnsheerenland, N. van Schouwenburg, te Hien en Dodewaard.

BEDANKT: Strijen, F. G. Hospers, te Kethel en Spaland. — Wolvega (toez.), M. G. Blauw, te Blokzijl.

Advertentiën.

Den 24sten Sept. hopen D. V. onze geliefde Ouders

P. VERKUYL

EN

H. VAN BAREN

HUNNE

Vijftigjarige Echtvereeniging

TE HERDENKEN.

Dat het hun vergund moge wezen, nog vele jaren in ons midden te zijn, is de wensch en bede hunner dankbare Kinderen, Behuwd- en Kleinkinderen.

Uit aller naam

JOH. VERKUYL.

Haarlemmermeer, Sept. 1907.

P.S. Familie, vrienden en bekenden, die het gouden Echtpaar persoonlijk willen gelukwenschen, zal daartoe **uitsluitend gelegenheid gegeven worden Donderdag 19 Sept. van 3 tot 6 uur** in de bovenzaal van Mej. de Wedw. STAPEL, te Nieuw-Vennep.

Heden overleed, tot mijne diepe droefheid, na een langdurig en smartelijk doch geduldig lijden, mijn geliefde Echtgenoot, de Heer

WILLEM SCHAKEL,

in den ouderdom van bijna 71 jaren; in leven Weihouder van de gemeente Wijngaarden, Voorzitter van den polder Wijngaarden en Ruijbroek en Hoofd-Ingeland van het Waterschap de Naderwaard.

Wed. S. SCHAKEL—

PIERHAGEN.

Wijngaarden, 8 Sept. 1907.

P. SUBRANDII,

Wijnhandel. :-: Enkhuizen.

Bijzonder aanbevolen morgenwijnen

Fine old Portwijn . . . . . per flesch ƒ 1.25;
Superior Witte Portwijn „ „ ƒ 1.25;
Sherry Ideal . . . . . „ „ ƒ 1.25.

Per 12 flesschen, des verkiezende gesorteerd, à ƒ 15.— franco.

EISMA & Co.

Noordeinde 20, den Haag.

Kassiers

en

Commissionairs in effecten.

Te Jeruzalem.

Dat keurige boek van Ds. W. H GISPEN, **Brieven aan een vriend te Jeruzalem** kostte altijd, en nog ƒ 2.25. Wij leveren het thans voor den halven prijs, nl. ƒ 1.20 en geven

Gratis er bij:

No. 2. E. VOS. Heidebloempjes. Voorw. door Ds. G. P. J. WESTHOF ƒ 1.—. No. 3. Dat dikke boek van HENRI MARTIN, of de levensgeschiedenis van een zendeling in Indië, dat 18 maal herdrukt is, wat voor den inhoud zeker genoeg zegt, 500 bladz. Prijs ƒ 2.20. No. 4 Een Chr. gedenkboek met ruim 700 keurige spreuken en versjes 365 bladz. ƒ 1. No. 5. Tubantiana, door Ds. H. BEUKER. 50 cent. No. 6 Het goud en de arbeid door A SIZOO. No. 7. Wederkeering tot den Heere door Ds. H. HOEKSTRA. No. 8 De kreupels van Rottenstein, 5 × herdrukt. No. 9 en 10. Twee deeltjes met 100 Chr. liederen, 200 blz. en voor de porto van 11—25 nog 15 ansichtkaarten. Dus 10 boeken voor één gulden, dat is 10 cent per stuk. Voor 10 cent dat boek van Ds. W. H. GISPEN, voor 10 cent No. 2, No. 3 enz. Zendt postwissel a. v. p. à ƒ 1.20, zegels ƒ 1.25 Wie ƒ 1.50 zendt (regels ƒ 1.55) ontvangt ook nog een complete zelfdrukkerij, en wie 2 pak gelijk bestelt een doos postpapier met enveloppen, 50 stuks.

Schrijf er vooral bij: Uit De Heraut.

H. VERHOOG, Boekh., Halfweg.

Catalogus gratis verkrijgbaar.

Groningsche Hypotheekbank voor Nederland.

Gevestigd te GRONINGEN.

Telephoon Interurbanaal No. 674.

Maatschappelijk Kapitaal ƒ 1,000,000.

Uitstaand bedrag aan Hypotheken op 31 December 1906, ƒ 2.516.705.—, aan Pandbrieven ƒ 2.483.850.—.

Commissarissen: PROF. MR. D. P. D. FABIUS, J. H. DE WAAL MALEFIJT, A. W. SCHIPPERS, JHR. H. A. WTTEWAALL VAN STOETWEGEN, H. LUIKING, MR. P. DIELEMAN, E. G. WENTINK.

Raad van Toezicht: JOHS. TERPSTRA, MR. H. VAN DER VEGTE, M. UBBENS.

Geeft uit 4 pCt. Pandbrieven.

koers 98 %, in stukken van ƒ 1000.—, ƒ 500.—, ƒ 100.— en ƒ 50.—, verkrijgbaar ten kantore der Bank, bij alle Agenten en Effectenhandelaren. Inlichtingen geven te *Amsterdam* de H.H.: L. G. WEISZ & Co. Westermarkt 21 en RADIUS en DANE, Heerengracht 125; te *Rotterdam* de heer H. DANE, Haringvliet 49.

De Directie:

M. BROUWER, Mr. W. SWITTERS. F. J. BOLT.

1 OCTOBER aanstaande begint DE TWEEDE JAARGANG van — DE SPIEGEL

Het is nu tijd zich te abonneeren.

Prijs 75 Cents per drie maanden.

De Spiegel is De Illustratie voor het Christelijk Gezin.

Voor 75 cents per drie maanden ontvangen de abonnés wekelijks platen van al wat hen kan belang inboezemen, boeiende verhalen en wetenswaardigheden.

Meer dan 1500 platen in een jaar.

De Uitgever W. KIRCHNER, Bloemgracht 133.

LEVENSVERZEKERING

de Nederlanden van 1845

BRAND - - INBRAAK | VERZEKERING

DEN HAAG (vroeger Zutphen). Directie HENNY.

KAPITAAL . . . . . ƒ 4.000.000.00

RESERVEFONDS: ruim . . . 1.235.000.00

Wed. P. VAN EIJK & ZONEN

Hoofdkantoor: AMSTERDAM, Damrak 60.

Bijkantoren: AMSTERDAM, Dam 13-15-17.
HILVERSUM, Langestraat 65.
HAARLEM, Kruisweg 69.
ROTTERDAM, Zuidblaak 62, bij het Postkantoor.

Belasten zich met de uitvoering van EFFECTENORDERS.
Nemen en geven GELDEN op PROLONGATIE.
Sluiten BELEENINGEN.
Ontvangen GELDEN à DEPOSITO tegen dagelijks vast te stellen rentekoers.
Wisselen VREEMDE BANKNOTEN en MUNTSPECIEN.

INCASSO-BANK,

Amsterdam—Rotterdam—Almelo.

Volgestort Kapitaal ƒ 8,000,000.— Reserve ƒ 1,037,589.12.

Belast zich met het uitzetten van gelden op prolongatie.
Het onderpand wordt gedeponeerd bij de „Ontvang- en Betaalkas", als derde, overeenkomstig Art. 1198 al. 1. B. W.

L. G. WEISZ & Co.,

Commissionairs in Effecten,

WESTERMARKT No. 21

AMSTERDAM.

WRIGHT

Wetenschappelijke Bijdragen

tot Bevestiging der Oud-Testamentische Geschiedenis.

Vertaald door Ds. C. ORANJE, met voorrede van **Dr. A. KUYPER.**

Prijs ƒ 2.90.

Prospectus met uitvoerig Inhoudsregister alom verkrijgbaar, alsmede bij den Uitgever

D. A. DAAMEN, Rotterdam.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Legaten:

Van wijlen den heer P. D. de Ruiter te Harlingen ƒ 500; door den heer W. H. Bekking van wijlen Mej. Wed. R. Boonacker geb. P. H. Timman ƒ 100.

Aan Contributiën:

Van Ds. W. H. G. Jr. te Z. ƒ 2.50; door den heer G. A. Scheffel te Culemborg ƒ 21.20; door den heer C. Grandia te Hoenza Driel ƒ 3.

Aan Collecten (voor de Theol. faculteit):

Van de Ger. Kerk te Tholen A (nagif.) ƒ 1; van idem te Zeist ƒ 37.15; van idem te Tienhoven ƒ 4.12; van idem te Charlois ƒ 16; van idem te Katendrecht ƒ 29.58; van idem te Kralingen ƒ 46; van idem te Oud Terbregge ƒ 2.96; van idem te Almelo ƒ 13.18; van idem te Delden ƒ 2.16½; van idem te Deventer A ƒ 6.16½; van idem B ƒ 8.67½; van idem te Ruschede ƒ 21.16; van idem te Enter ƒ 2.25; van idem te Haaksbergen ƒ 4.13½; van idem te Hengeloo ƒ 4.40½; van idem te Holten ƒ 4.50½; van idem te Nijverdal ƒ 14.52; van idem te Olst ƒ 1.12; van idem te Rijssen ƒ 3.35; van idem te Vriezenveen ƒ 2.66; van idem te Wierden ƒ 2.57½; van idem te Wijhe ƒ 3.85; van idem te Apeldoorn ƒ 57.06.

Voor de Medische faculteit:

Legaat van wijlen den heer P. D. de Ruiter ƒ 500; van den heer J. Roelofs te Amsterdam ƒ 2.50; collecte Ger. Kerk te Twijzel ƒ 11.80.

H. W. VAN MARLE Jr.
Penningmeester

Amsterdam, Keizersgracht 162.

f 7.70 GISPEN - FUNCKE. f 1.70 franco.

Drie van de beste werken van de beste schrijvers voor 'n koopje.

No. 1. W. H. GISPEN. **Brieven aan een vriend te Jeruzalem.** Ruim 300 bladz. Prijs ƒ 2.25. Groote uitgave.
„ 2 en 3. OTTO FUNCKE. **Gods leidingen in mijn levensgeschiedenis,** twee zware deelen ƒ 4.50.

Gratis nog 4 en 5. Twee deeltjes met 100 Chr. liederen op muziek en No. 6 **De menschwording Gods** door Dr. A. KUYPER.

PAKKET No. 2.

f 8.- DA COSTA. - FUNCKE. f 1.60 franco.

Drie van de beste werken van de beste schrijvers voor 'n bagatel.

No. 1. Dat kostelijke werk van DA COSTA over den **Chr. Godsdienst.** 325 bladz., prijs ƒ 2.20.
„ 2. **Thomas van Kempen en zijn tijdgenooten.** 355 blz. ƒ 3.—.
„ 3. OTTO FUNCKE. **Hoe men gelukkig wordt en gelukkig maakt,** ook een standaardwerk, ƒ 2.50.

Gratis ook No. 4—5 en 6 van pakket No. 1.

Ieder weet en begrijpt dat 't overbodig zou zijn, een woord van aanbeveling er bij te schrijven. Zulke boeken gaan altijd. De aanbieding is dan ook slechts tijdelijk, en alleen om ruimte te krijgen, de solders kraken al harder; en daarom: wie deze twee pakketten beide koopt, ontvangt ze franco thuis voor slechts **drie gulden** (en 25 cent voor porto), dat is dus 50 cent per deel, en dat voor zulke kostelijke werken.

Zendt postwissel a. v. p., want rembours verhoogt met 15 cent. **H. VERHOOG,** Bazar van goedk. Chr. boeken **Halfweg (N.H.)**

Boek- en Courantdrukkerij: van ROSVEN KNÖPEN & BAKKER, Amsterdam.